

Διάπυρος λόγος υψηλής δραματικής κλίμακας

Του Νάσου Νικόπουλου

Ο Σόμονελ Μπέκετ ισχυρίζεται με μίαν αυθεντική αγωνία πως «τα λέμε όλα όλα όσα μπορούμε και καμιά λέξη αληθινή πουθενά...»

Η δική του σημείωση, οριακή της οριστικής, των διανοημάτων σχέσεων, διπλοειρεί κάποια διδακτική υπενθύμιση. Η δεκαετία του '60, που γράφτηκε το «Ω», οι... ΩΡΑΙΕΣ ΜΕΡΕΣ, ήταν ο προπομπός αυτού του νεου μεσαίωνα που σχεδιάζουν οι κλειδοκράτορες της εξουσίας. Οι μέθοδοι και οι ικανότητες της διαλεκτικής προοπτικής, κινούνται στο περιθώριο αυτής της εφιαλτικής δυναμικής, που ανατρέπει όλες τις βεβαιότητες και τους πλέον αισιόδοξους μύθους.

Ίσως οι νέοι κωδικοί, οι υψηλότονοι κραυγές των επισημάνσεων και των αιτημάτων, οι επείγοντες κανόνες της χειραφέτησης, να απαιτούν καινούργια ενδύματα, μίαν άλλη μυθολογία. Γίγποτα περισσότερο από τον κοινό τόπο πως η αυτосυντήρηση δεν ισούται πλέον με την ποσότητα αλλά με την ποιότητά της. Η διαδικασία αυτής της προσέγγισης, και οι τρόποι ανάπτυξης αυτής της προβληματικής, δεν αφορούν φυσικά τους παλαιοπόλες των ιδεών, ούτε βέβαια τους απολιθωμένους φύλακες των «πλειοψηφιών».

Ο νέος λόγος, η εκτόξευση του απεγνωσμένου μύθου, πέρ' απ' τον έκπαιστο νόμο της βαρύτητας, κληροδοτούνται όχι στους έντρομους,

ούτε στους ευπειθείς. Αλλά σ' εκείνους που επιμένουν στην αέναη, στην ανατρεπτική μετακίνηση των ιδεών!...

Με το «ΒΟΥΝΟ» ο Βασίλης Ζιώγας επιχειρεί μίαν υπέρβαση της ατομικής του μυθοπλασίας. Εφαρμόζει μια προωθημένη προσέγγιση, που εξελίσσει τη θεματογραφία και την αισθητική του. Η διάβλαση του πυρήνα των πραγμάτων, η πολυδιάσταση του οντος και η φασματοσκοπηση της «ηθικής» της ανθρώπινης συμπεριφοράς, κύρια γνωρίσματα του δραματουργικού του «τίγματος» του συγγραφέα του «ΜΠΟΥΚΑΛΙΟΥ», των «ΠΑΣΧΑΛΙΝΩΝ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ» («ΤΩΝ ΧΙΩΜΑΤΙΣΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ» κ.ά., τώρα χρησιμοποιούνται για την ανάδυση ενός νέου εξομολογητικού λόγου.

Ενός λόγου που εδραιωμένος πάνω στο δίπτυχο, όραμα - συμπαντικός μύθος, κατορθώνει την έκκλιση μιας πολυσήμαντης ποιητικής ύλης, που στηρίζει κι αποδείχνει, την διατυπωμένη ήδη άποψή μου, πως ο συγγραφέας αυτός είναι ο αξιόπιστος εκπρόσωπος του ελληνικού θεάτρου ιδεών.

Έτσι, εκτεινόμενος και σημαίνων αυτός ο λόγος, οδηγεί στην μεταποίηση του ανθρωποκεντρικού του ιστού σε πολλά επάλληλα δραματουργικά επίπεδα, που προτείνουν έναν άλλο διάλογο, μίαν άλλη κριτική συνομιλία. Γιατί ο καθαρήτριος λόγος αυτού του έργου, είναι εξεχόμενος μιας διαλογικής αντιπαράθε-

ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΙΩΓΑΣ
«Το βουνό»
από το «Θέατρο
του Πειραιά»

σης, παρά μια εξαγγελτική παρηγορία. Και γιατί πέρ' από την επιφάνεια των συμβόλων και των αναφορών, μέγιστη και συντριπτική είναι η εγ'σθήμανση της καλπάζουσας αποανθρωποποίησης του κοινωνικού πλήθους και της απειλούμενης τήξης του υπέργειου και του υπόγειου της περιπλανώμενης γης.

Οι λέξεις, η ένταση της αλληλουχίας τους, ο ταχύς ρυθμός και η πρωτότυπη αναφορά της συλλογιστικής τους, δίνουν στους ήρωες - σύμβολα τη δυνατότητα ν' αποκτήσουν τις αμφίδρομες διαστάσεις του ζωτικού οράματος και του σφύζοντος πραγματικού γεγονότος. Επιφυλάσσοντάς τους την ιδεολογική αντιπαράθεση έως την προέκταση της οικινικής σύγκρουσης.

Με τη χρήση των δοξασιών και των συμβολικών τους σημάτων ο Βασίλης Ζιώγας συνθέτει μίαν ενδιαφέρουσα ποιητική αλλά το σημαντικότερο, προτείνει έναν διάλογο λόγο υψηλής δραματικής κλίμακας.

★

Η σκηνοθεσία του Τάκη Βουτέρη

συνεχίζει κι ελίσσει την υποκριτική της επικρότηση. Όπου συμμετέχουν λογικά ο λόγος, οι φωνητικές κινήσεις και προπαντός το σώμα. Αυτά τα τρία στοιχεία, όταν υποστηρίζουν τη σύνθεση των αναλογιών, δημιουργούν πέρ' απ' το αισθητικό αποτέλεσμα και τη δυνατότητα της αποκάλυψης του κειμένου, αποδίδοντάς του τη σημαντική και την πολλαπλότητα του.

Ο Βουτέρης προσεγγίζοντας μ' ένα βαθύτατο ένστικτο τα επίπεδα του έργου και καταδυόμενος στην αιτιότητα που τα παρήγαγε, κατόρθωσε να μεταστοιχείσει τα εννοιολογικά τους δεδομένα σε πολυφωνική σκηνική λειτουργία. Γιατί η τελική πράξη, το ζωτικό ζητούμενο και η κορυφή της αντιπαράθεσης, προϋποθέτουν μια διαρκή και ορατή σπονδύλωση, μίαν ανεκτίμητη μορφική διαδικασία. Με την ισόρροπη ενεργοποίηση των ρυθμών της κίνησης και των ήχων.

Και αυτές τις σημαντικές διαδικασίες, ο σκηνοθέτης τις έχει πλέον ικανοποιητικά κατακτήσει. Με αποτέλεσμα να μορφοποιήσει και να δραματοποιήσει το θαυμάσιο τούτο ποιητικό κείμενο.

Και κάτι ευρύτερο. Ν' αποδελτιώσει σκηνικά τους κώδικες του θεατρικού λόγου καταργώντας το εφέμερο της υπερθετικής «μαγείας» υπέρ της αναλυτικής κριτικής πρότασης.

★

Ο ίδιος ο σκηνοθέτης υποστήριξε το ρόλο - μάντα, αυτού του καθαρήτριου λόγου. Έχος και κίνηση, τότε και ημιτόνια συνθέτουν έναν ρόλο - ιστό, που πάνω του θα εκταθεί

ολόκληρος μύθος της Άλλης της σωτήριας εκδοχής. Η υπόκριση του εδραιώνει και δυναμοποιεί τον πυρήνα του συνολικού έργου.

Ο άλλος, ο ενάντιος πόλος, ο ρόλος - αντίστυξη, που υποδυθήκε ο Κώστας Χατζούδης εκτελείται συχνά με υποκριτικό ήθος. Αυτός ο πολύπτυχος ρόλος, που οφείλει να διανύσει όλη την πορεία απ' την εμφάνιση του συμβατικού, έως την κορυφαία ώρα της επιλογής, είναι ένας ρόλος που απαιτεί πείρα και σκηνικό μέγεθος. Ο Χατζούδης δείχνει πως επιθυμεί να τα προσεγγίσει. Η γυναίκα, που υποδυθεί η Αννίτα Δεκαβάλλα, οροθετεί και ολοκληρώνει έναν ρόλο που τυπολογικά θα τον χαρακτηρίζα παρένθετο.

Η Δεκαβάλλα επαναλαμβάνει τη βεβαιότητά μας, πως πέρ' απ' την άνετη πρόσβασή της στα μη ορατά επίπεδα του λόγου, έχει μια σπάνια σκηνική προσαρμοστικότητα. Η υπόκρισή της κι εδώ αποδείχνει πως η παραγωγή της δραματικής έντασης, δεν ισούται με το πολυθρυλούμενο ένστικτο, αλλά συνεπικουρείται από το βαθμό προσληπτικότητας και τις ικανότητες της τεχνικής. Η παρέμβαση του ρόλου της ολοκληρώνει αυτή την άκρως ενδιαφέρουσα παράσταση.

★

Τα σκηνικά, ενταγμένα στη δυναμική της σκηνοθετικής πρότασης, και ιδιαίτερα ο σχεδιασμός των κουστουμιών που έκανε η Αφροδίτη Κουτσουδάκη, ενδυναμώνουν την υφολογία της σκηνικής πράξης.

Η μουσική είναι του Νίκου Γεωργίου.